

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 5. maja 1899.

Politiški oddelek.

Deželni zbor kranjski.

12. seja, dne 25. aprila.

Posl. Šubic je predlagal, naj dež. zbor sklene: ustanovi se deželna obrtna komisija, kateri bode naloga naslanjaje se na c. kr. trgovskega ministerstva osrednjo akcijo za pospeševanje malega obrta, skrbeti za podporo, povzdigo, razvoj in procvit kranjske obrtnije. To nalogo izvršuje deželna obrtna komisija s tem, da razširja in vpeljuje nove priznane delavske pripomočke in metode; da oživotvarja učne kurze za obrtnike, prireja rastave in preskrbuje obrtnikom razna delavska sredstva; da pospešuje gospodarsko organizacijo malega obrta z osnovanjem zadrug in končno da upliva na dajanje kredita za male obrtnike.

Posl. Loy je interpeliral radi upadov hrvatskih razbojnikov na Kranjsko, na kar je dež. predsednik baron Hein pojasnil, da je vlada v obmejnih občinah organizovala končno stražo.

Dovolilo se je po poročilu posl. Murnika Köschnerjevi ustanovi 100 gld. in za napravo kranjskega herbarija 2200 gld., dočim se je prošnja „dramatičnega društva“ v Ljubljani za brezplačno prepustitev lož odklonila.

O Kalanovem predlogu glede obrtne razstave je poročal posl. Hribar, in se je sklenilo, naročiti dež. odboru, naj poroča, če bi kazalo, napraviti l. 1901 splošno deželno razstavo v Ljubljani.

O Božičevem predlogu glede trtnice za vipavsko dolino se je sklenilo, podpirati v postojinskem okraju dve trtnici s 1250 gld., jedno v vipavski dolini, drugo v Vremah.

Potem se je začela generalna razprava o realnem zakonu, o katerem je poročal posl. Šubic.

V imenu nemških poslancev je dr. Schaffer izjavil, da je načrt zanje nesprejemljiv, in je predlagal, naj se vrne dež. odboru, da ga predrugači.

Posl. Hribar je dokazal, da se v šolskih izvestjih nalašč delajo napačni izkazi, da se zmanjša število slovenskih in poveča na umeten način število nemških dijakov.

13. seja, dne 26. aprila.

V tej seji je poročevalec Šubic zaključil generalno debato z daljšim govorom, v katerem je dokazal vsa nasprotniška izvajanja.

Pri specijalni debati se je unela ostra razprava pri točki o določi hrvaščine neobligatnim učnim predmetom. Posl. Lenarčič je naglašal potrebo, da zna vsak Slovan kak drugi slovanski jezik, v prvi vrsti ruski jezik, in posl. Hribar mu je pritrdil. Dež. predsednik baron Hein se je močno razkoračil proti ruščini, na kar mu je s posebno ostrostjo odgovarjal posl. Kalan.

Končno je bil sprejet Povšetov predlog, da se določi hrvaščina neobligatnim učnim predmetom in je bil sploh odobren ves zakon.

Pri zadnjem paragrafu so se Nemci po dr. Schafferju zavarovali proti državnopravnim izvajanjem Kalanovim, na kar je poslanec Kalan odgovoril v naslednji seji.

Grof Karol Hohenwart.

Umrli je mož, pravi mož, in taki so v naši dobi jako redki. Toda z grofom Hohenwartom ni legel v grob samo mož, nego tudi največji politični talent, kar jih je imela naša monarhija v drugi polovici tekočega stoletja.

V najbežjih časih se je pokojni grof Hohenwart lotil uprav gigemtske naloge, vstvariti iz stare Avstrije, katera je zaradi hegemonije v Nemčiji skušala imeti presežno nemški značaj, novo državo, katera naj bi bila vsem svojim različnim narodom jednako pravična mati, in v kateri naj bi bilo prostora za vse.

S krepko roko se je pokojnik poprijel tega dela in to prav v trenutku, ko so pruski kralji se polastili nemške cesarske krone in tik črnožoltih mejnikov vstvarili novo mogočno državo, katere se je bilo starodavni habsburški monarhiji po vsi pravici bati.

Grof Hohenwart je z redko bistroumnostjo spoznal, da so se staroavstrijske tradicije popolnoma preživele, in da ž njimi habsburški monarhiji ni več izhajati. In z vso eneržijo v najlepših letih stoječega, dalekovidnega moža je zasnoval programatičen načrt za presojenje in prenovljenje habsburškega cesarstva.

Hohenwartov politični program svedoči, da je bil pokojnik mož resničnega avstrijskega mišljenja, navdan uprav idealne pravičnosti in previdnosti ter državnik velike koncepcije. Ta program, na čigar podlagi stoji v bistvu tudi današnja državnozborna desnica je trajen spomenik Hohenwartove državniške modrosti in ostane preznamenit zgodovinski dokument za vse čase, zakaj čimbolj se oddaljuje država od tega programa, v toliko večjo nevarnost spravlja svoj obstanek.

V boju za svoj program je grof Hohenwart izkazal toliko znamenitih lastnosti, da so se mu polni globokega spoštovanja uklanjali tudi njegovi sovražniki. V najhujšem boju se je grof Hohenwart izkazal kot čisti značaj, ki je neomahljivo, s čudovito zvestobo in nesebičnostjo, stal za svoje prepričanje in rajši vse žrtvoval, kakor da bi bil samo za las odjenjal od tega, kar je spoznal kot pravično in državi ter dinastiji koristno.

Zgodovina oktoberskih bojev l. 1871. še ni pojasnjena. Proti Hohenwartu so se razen Bensta dvignili Madjari, uplivala je proti njemu nemškega duha nadahnjeva birokracija in generaliteta, uplivali so tudi pruski dvorni krogi. Kako in kaj se je godilo, to pokaže šele bodočnost — istina je, da je Hohenwart padel prav v trenutku, ko je hotel dovršiti svoj poskus, na razvalinah stare Avstrije postaviti novo mlado državo.

Stari sistem je bil zmagal, ali Hohenwartove ideje niso bile premagane, kaj še da bi bile pokopane in pozabljene. Nasprotno, čedalje določnejše se kaže, da je tem idejam in načelom sojeno vstajenje.

Hohenwart se po svojem odstopu od vlade ni odpovedal upanje, da pride končno vendar do zmage njegovih načel, ker je vedel, da je sicer monarhija izgubljena. Vstopil je v parlament in v njem od l. 1897. vstrajno dosledno in uspešno delal na to, česar sam kot ministerski predsednik ni mogel doseči na jeden hip.

Od dneva, ko je grof Taaffe prevzel ministersko predsedstvo pa do zadnjih volitev v državni zbor, je bil grof Hohenwart najupljivnejši parlamentarec in je skrbel zato, da postane Avstrija na podlagi avtonomije svojih kraljestev in dežel ter na podlagi ravnopravnosti vseh svojih narodov vrejena mogočna država, če smo danes že prav blizu temu smotru, je to največ zasluga grofa Hohenwarta.

Pokojnik pa se je posebnih zaslug pridobil tudi za naš slovenski narod. Ves čas, kar je bil član državnega zbora, je bil poslanec dežele kranjske unet zagovornik naših pravic in moder voditelj slovenske delegacije, a kar je slovenski narod v tej dobi dosegel pozitivnih uspehov, za vse se ima zahvaliti grofu Hohenwartu.

Narod slovenski ni nehvaležen, nego ohrani umrlemu državniku vedno hvaležen in časten spomin.

Politični pregled.

Češki renegat dr. Kolisko se je v seji dne 25. aprila nižje-avstrij. dež. zbora zopet jedenkrat razkoračil ter hotel zadati grozovit udarec slovanskim prebivalcem na Nižje-Avstrijskem. Vložil je namreč samostalni predlog, v katerem zahteva, naj dež. zbor čim preje izda zakon, po katerem bi bila nemščina jedini učni jezik na nižje-avstrijskih ljudskih šolah. Tak predlog je imenovani poslanec, kakor znano, stavil že lansko leto, in ga je dež. zbor tudi vzprejel, toda vlada ga ni predložila v potrjenje. Upati je, da stori isto tudi letos, ako ima le še količkaj čuta pravičnosti v sebi. Renegat Kolisko pa ni bil zadovoljen samo s tem načrtom zatiranja avstrijskih Slovanov marveč je z ozirom na zadnji sklep češkega dež. zbora glede uradnega jezika pri avtonomnih uradih na Češkem stavil predlog, naj bode nemščina izključni poslovni jezik pri vseh avtonomnih zastopih in uradih. Kakor razvidno nasprotuje dr. Koliskova zahtevitama Aralno določbam ravnokar vsprejetega zakona v češkem dež. zboru, ker ustreza ta zakon v vsakem oziru na čelu pravičnosti, nasprotno bi pa dr. Koliskov načrt bil skrajno krivičen, nasproti prebivalcem slovanske narodnosti. No, nada je opravičena, da bode tu posegla vmes „Thunova vlada“.

Češki fevdalci in Mladočehi. — V Kutni gori se je izrekel princ Friderik Schwarzenberg za mladočeško politiko, in dunajski židovski in nacionalni, pa tudi antisemitski listi se strašno jeze nad tem pobratimstvom. Zlasti „Neue Freie Presse“, „N. Wr. Tagblatt“ in „Deut. Ztg.“ brijejo s kislim obrazom norce, ter delajo dovtipe, pri katerih jim je hodilo na jok. Vse vedenje Nemcev pa je dokaz, da je govor princa Schwarzenberga za položaj na Češkem in v parlamentu jako važen.

Avstro-ogerska kolonijalna politika. — V seji ogerske poslanske zbornice dne 26. aprila je odgovoril ministerski predsednik Széll ud interpelacije glede poskusov Avstro-Ogerske utaboriti se na kitajskem obrežju. Kakor smo že omenili, so Madjari strogi nasprotniki tej misli, vendar pa se z liberalno stranko ne strinja po vsem Széllova vlada, ker jo je že dobro obdelal grof Goluchovski. Kajpak, da Széll ne bo pokazal nikake določene barve, ker se ne mara zameriti svojim zvestim prijateljem. Vendar pa je poskrbljeno za to, da zmaga naša državna polovica, in da v kratkem odpotuje naša posadka proti kitajskemu obrežju. Madjarom to seveda ne bo ljubo, in bodo napeli vse sile, da se izpolni njihova želja, a konečno bo zmagala vlada velike koristi, ki bodo izvirale iz te kitajske ekspedicije.

Južnotirolsko vprašanje se sicer polagoma toda z neko sigurnostjo bliža rešitvi. Poslanca dr. Kathrein in Heppegen sta v poslednjem času neprestano na delu, ki je imelo dosedaj že nekoliko vspeha. Pred kratkim je bival v Inomostu načelnik italijanskih dež. poslancev baron Malfatti in se je dalje časa razgovarjal z omenjenima zastopnikoma tirolskih Nemcev. Tekom tekočega tedna se prično oficijalna pogajanja. Na vspešni zaključek teh pogajanj računajo vsi merodajni